Waarom het tijd is voor De Grote Vereenvoudiging

Iedereen wil minder gedetailleerd beleid, minder regels en minder complexe instituties. Toch lukt dit al decennia niet en lopen we steeds meer vast: van de woningbouw, stikstof en sociale zekerheid, tot de zorg, arbeidsmarkt en het belastingstelsel. Hoog tijd voor 'De Grote Vereenvoudiging'.

Door Kees Wessels en Kees Kraaijeveld

Door samen helder na te denken kunnen we Nederland beter maken. Vanuit deze overtuiging zijn we twintig jaar geleden begonnen met De Argumentenfabriek. Door mensen bij elkaar te brengen met verschillende achtergronden, perspectieven en expertisegebieden willen we onze bedrijven, ons sociaal middenveld en onze overheden helpen om het nog beter te doen.

Nog beter? Ja. Want Nederland is ontegenzeggelijk al een behoorlijk geweldig land.[1] Wie hier woont, is, internationaal bezien, een geluksvogel.[2] We hebben een relatief gelukkige en goed opgeleide bevolking.[3] Het land is stabiel en veilig. Zorg en onderwijs zijn vrijwel gratis toegankelijk. Mensen kunnen vrijuit hun mening geven en veilig naar de stembus. De samenleving, het bedrijfsleven en de overheid functioneren relatief goed. De werkloosheid is laag[4] en in financiële zin zijn we rijker dan ooit.[5]

Tegelijkertijd zijn we de afgelopen decennia crisiskampioen geworden. Migratie, stikstof, wonen, netcongestie, covid, klimaat, inflatie, kabinet; achter al deze woorden plakken we nu zó graag de term 'crisis' dat deze zelf aan inflatie onderhevig is. De crisisretoriek maakt dat de politiek voortdurend bezig is met pleisters plakken, terwijl de grote problemen juist bestendig langetermijnbeleid nodig hebben.

Groot onderhoud is noodzaak, constateert ook onze Denktank Nederland 2040, een brede groep experts die met input van velen een visie voor Nederland heeft ontwikkeld, op initiatief van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en De Argumentenfabriek.[6] Nederland moet weer in beweging komen. We moeten weer veerkrachtig, wendbaar en adaptief worden. Hierom is het nú essentieel om onszelf te bevrijden van de zelfopgelegde regeldruk en de verlammende complexiteit van onze instituties. Dit land snakt naar 'De Grote Vereenvoudiging'.

Historie

Voordat we uiteenzetten wat De Grote Vereenvoudiging inhoudt, kijken we terug. Het historisch perspectief, mag in het langetermijndenken immers nooit ontbreken.[7] Waar staan we nu en wat is er al geprobeerd? Want het terugdringen van administratieve regeldruk kent een lange historie.

Al in de jaren tachtig werkten de kabinetten Lubbers aan deregulering. De "Commissie vermindering en vereenvoudig van overheidsreguleringen", kortweg Commissie-Geelhoed, hekelde de overproductie aan wetgeving en de overbelasting van het uitvoeringsapparaat. Er kwamen 'aanwijzingen inzake terughoudendheid met regelgeving' en de minister van Justitie werd belast met 'dereguleringstoetsing'.[8]

Veel haalde dat niet uit. Het eerste Paarse Kabinet (PvdA, VVD, D66) komt in 1994 ook tot de conclusie dat de overheid te ver is doorgeschoten met regels en procedures maken. Het Paarse Kabinet noemt een concrete doelstelling ten faveure van bedrijven: hun lastendruk moet in vier jaar tijd met 10 procent dalen.[9]

Dit doel van Paars I is het begin van een lange reeks kabinetten die opeenvolgend doelen formuleren om wat te doen aan 'administratieve lasten'. In het begin gaat het de politiek er vooral om het bedrijfsleven tegemoet te komen. Paars II mikt op een reductie van 25 procent en stelt een speciale Commissie administratieve lasten in. Die becijfert in 1999 dat het bedrijfsleven jaarlijks 16,5 miljard gulden (7,5 miljard euro) kwijt is aan administratieve lasten.

In 2000 ziet het onafhankelijk Adviescollege toetsing administratieve lasten (Actal) het licht. Actal moet voortaan wet- en regelgeving beoordelen op administratieve lasten. Het adviescollege zal 17 jaar lang adviseren en heeft de ervaringen gebundeld in een terugblik *Naar betere regels, lessen uit 17 jaar Actal* waaruit we putten in dit artikel.

Na de paarse kabinetten verbreden de kabinetten Balkenende I en II (2002, 2003) de strijd tegen de regeldruk. De reductiedoelstelling van 25 procent minder regels geldt niet alleen meer voor bedrijven, maar ook voor burgers.

Specifieke aandacht komt er voor de bureaucratie in de zorg en het onderwijs. Geen overbodige luxe, zo blijkt uit onderzoek van Actal. Schoolleiders leggen verantwoording af aan minimaal negen verschillende organisaties, waaronder de Onderwijsinspectie, gemeenten en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Hierin zit overlap én inconsistentie, waardoor schoolleiders het hele jaar door met verantwoordingslasten worden geconfronteerd. Het is illustratief voor de doorgeschoten ijver van langs elkaar heen werkende instanties.

"Hoe komt het dat ondanks alle kosten, maatschappelijke verontwaardiging en politieke aandacht het terugdringen van de regeldruk geen zoden aan de dijk zet?"

Kabinet Balkenende III voegt aan de reductiedoelstelling – 25 procent – nieuwe doelen toe: het verdwijnen van regels moet 'merkbaar' zijn en het moet de dienstverlening van de overheid verbeteren. Formulieren moeten bijvoorbeeld begrijpelijker. Kan je er niet van af, dan moet het invullen ervan in ieder geval simpeler, is de gedachte. Dit terwijl de Belastingdienst het toen al steeds moeilijker kreeg met het in de praktijk brengen van hun eigen, in 1993 geïntroduceerde, leus: "leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker".

Ook in het tijdperk van premier Rutte stellen de kabinetten opnieuw doelen om het veelkoppige monster het hoofd te bieden. In 2012 is het doel: 2,5 miljard euro aan besparing door regeldrukverlaging voor bedrijven, burgers en professionals.

In Europa staat het terugdringen van regels inmiddels ook al jaren op de agenda. Belangrijk, want veel regels komen uit Brussel en kabinetten moeten die vertalen naar nationaal beleid.

Weinig merkbaar effect

Verminderen van regels met opeenvolgend 10, 25 en 25 procent en 2,5 miljard euro aan besparingen; dat moet toch merkbaar effect hebben? Dat blijkt in de beleving van burgers en bedrijven toch anders. Ze zeggen er niets van te merken. Het gaat namelijk niet alleen om de aantallen maar ook om wélke regels verdwijnen. 25 procent minder klinkt mooi, maar van wat? Alle regels? Alleen landelijke regels? Wat betekent het voor het geheel als je regels en uitvoering verschuift naar de regio?

Aan goede voornemens is geen gebrek. Maar de uitvoering laat te wensen over, constateert Actal na een regeldrukaudit (2012) bij negen ministeries. "De aanpak van regeldruk door de overheid is te ingewikkeld. Ministeries besteden te veel energie aan onderlinge afspraken en interne procedures rondom regeldruk. Daarbij gaat het zicht verloren op het uiteindelijke doel: merkbaar minder regeldruk voor bedrijven, burgers en professionals."

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat houdt inmiddels de financiële ontwikkeling van nieuwe regels nauwgezet bij, als coördinerend ministerie. In de periode 2018–2025 stegen de structurele kosten door nieuwe wet- en regelgeving met 1,5 miljard euro, vooral door het vertalen van Europese regels naar nationaal beleid. In de eerste vijf maanden van 2026 is er alweer 34 miljoen aan kosten door nieuwe regels bijgekomen.[10]

Waar staan we nu?

Het mag duidelijk zijn: het onderwerp staat al decennia op de politieke agenda, zonder veel succes. Het gevoel van urgentie wordt hierdoor alleen maar groter. Burgers[11], zorgverleners[12], leraren[13,14], werkenden in het sociaal domein[15], ondernemers[16] en vele anderen zuchten onder de regeldruk en de complexiteit. Het zijn reële klachten, want

Aanpak kabinet Jetten

Het kabinet Jetten zet de aanpak van de regeldruk voort. Zo lopen er al (langdurige) programma's als Ontregel de zorg (zie verderop). In het coalitieakkoord staat over de aanpak van administratieve lastendruk:

- **Jaarlijks schrappen of vereenvoudigen van minimaal 500 regels, met reductietargets per ministerie**
- **Standaarden uitwerken met gemeenten voor lagere regeldruk en eenduidige regels**
- **Vanaf 2027 een jaarlijkse Vereenvoudigingswet met concrete voorstellen vanuit departementen, toezichthouders en uitvoeringsinstellingen**
- **Vergunningverlening voor bedrijven versnellen, bijvoorbeeld via digitalisering en voor gemeenten een verplichte beslistermijn op bezwaren van maximaal 12 weken**
- **Fiscale regels voor ondernemers minder complex maken**
- **Bureaucratische belemmeringen Wet verbetering poortwachter wegnemen**
- **Minder administratieve lasten door meer ruimte voor professionele autonomie en innovatie in de zorg**
- **Nieuwe technologieën inzetten om zorgverleners tijd te besparen**

de bureaucratie kost veel geld, tijd en werkplezier.

De grote vraag hierbij is natuurlijk hoe dit komt. Hoe komt het dat ondanks alle kosten, maatschappelijke verontwaardiging en politieke aandacht het terugdringen van de regeldruk geen zoden aan de dijk zet? Hiervoor moeten we kijken naar de bron van de regeldruk, naar de wereld van politiek en beleid, naar de wereld van de regelaars en de toezichthouders.

Slecht doordacht beleid

Want het schrappen van regels is dweilen met de kraan open, zolang het niet lukt om de stroom aan nieuwe wetten en regels in te dammen. Indammen lukt niet zolang de politiek in de greep blijft van de risico-regelreflex. Zodra er iets fout gaat, moet er worden ingegrepen. In een land dat eigenlijk geen risico's meer accepteert en bijna elk incident oplost met nieuw beleid, komen er logischerwijs snel nieuwe, onvoldoende goed doordachte, regels bij. De politiek weet zichzelf onvoldoende te beheersen.[17]

Waarom dit niet lukt, beschrijft het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR), de opvolger van Actal, in het jaarverslag over 2025: "Net als in vorige jaren wordt de helft van alle nieuwe wet- en regelgeving onvoldoende onderbouwd. Dit betekent dat de wetgever niet goed kan beoordelen of de regeldrukgevolgen proportioneel zijn. Bovendien blijft met name voor bedrijven de structurele regeldruk toenemen."

Het adviescollege geeft ministeries adviezen bij voorgenomen wet- en regelgeving. Wat gebeurt hiermee? In de periode 2021-2024 geeft het ATR meer dan duizend punten van aanbeveling. De helft van deze adviespunten nemen de beleidsmakers (gedeeltelijk) over, van 28 procent is onbekend wat ermee is gebeurd en 22 procent nemen ze niet of nauwelijks over. Ondanks dat de politiek regeldruk zegt te willen afbouwen, negeert de politiek zelf de aanbevelingen van het ATR.

Complex beleid

De focus in het aanpakken van regeldruk ligt doorgaans vooral op het verminderen van de *hoeveelheid* bestaande regels. Niet minder belangrijk is de *complexiteit* van regels waar burgers, bedrijven maar ook uitvoerende instanties mee hebben te maken.

Dit komt door het gebrek aan aandacht van beleidmakers voor de uitvoerbaarheid van hun beleid. De Algemene Rekenkamer concludeerde in een verantwoordingsonderzoek dat het ministerie van Justitie en Veiligheid in de helft van de gevallen een uitvoeringstoets deels of geheel ontbreekt. "Dat betekent dat onvoldoende in beeld is of de veranderingen ook daadwerkelijk uitgevoerd kunnen worden", aldus de Algemene Rekenkamer.[18]

Dit geldt niet alleen voor Justitie en Veiligheid. "De scheiding tussen wetgeving en beleid enerzijds en uitvoering anderzijds zorgt voor veel problemen," schrijven de Raad van

Wat doen ministeries met adviespunten van het ATR?

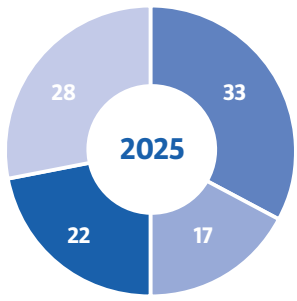

Onbekend/anders
Niet/nauwelijks opvolgen van het advies, met toelichting
Gedeeltelijke opvolging in de lijn van het advies
Opvolging in lijn van het advies

Bron: ATR Jaarverslag 2025

State, de Algemene Rekenkamer en de Nationale Ombudsman in 2021 in een gezamenlijke paper. De overheid moet af van zijn angst voor eenvoud, concluderen de drie belangrijke adviseurs van de regering.[19] De uitvoerbaarheid van wat beleidsmakers bedenken, moet weer zwaarder gaan wegen.

In het rapport de Staat van de Uitvoering (2024) is gebundeld tegen welke knelpunten diverse uitvoeringsorganisaties aanlopen. Hoofdconclusie: complexiteit van wet- en regelgeving, samen met de gebrekkige gegevensuitwisseling zijn de belangrijkste problemen waarmee publieke dienstverleners kampen.

Nog alarmerender zijn de kwalificaties die verschillende uitvoeringsinstanties meegeven in dit rapport. Ondernemers raken de weg kwijt en haken in sommige gevallen zelfs af, zegt de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Ondernemers lopen vast in complexiteit, constateert de Kamer van Koophandel. De grens aan wat we kunnen leveren, komt snel binnen bereik, zeggen de Immigratie- en Naturalisatiedienst en de Dienst Justitiële Inrichtingen. Vereenvoudigingen zijn noodzakelijk, stelt UWV.

Regeldruk is dus niet alleen een probleem voor ondernemers, of voor de professionals in de zorg en in het onderwijs. Ook de publieke sector zélf is vastgelopen in de complexiteit van de regelgeving.

De uitvoerders gaan gebukt onder het feit dat nieuw beleid te vaak de uitkomst is van zwaar bevochten politieke compromissen, wat extra complexiteit betekent in de uitvoering. Of zoals de drie belangrijke adviseurs schrijven in hun paper: “Dichtgetimmerde politieke en maatschappelijke akkoorden worden niet zelden een op een vertaald in wetgeving zonder dat voldoende oog bestaat voor de uitvoerbaarheid en het zogenoemde doenvermogen van burgers. Wetten en regels missen dan hun doel.”
Een illustratief voorbeeld is de invoering van de Wet zorg en dwang, een laatste redmiddel voor mensen die een gevaar vormen voor zichzelf of anderen. Belangenorganisaties ActiZ en Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland zijn positief over het wetsvoorstel. Totdat de Tweede Kamer zich ermee bemoeit. Bij de vierde ronde veranderingen is de beoogde wet zo complex geworden dat de brancheorganisaties waarschuwen dat het zo niet gaat werken.[20] De wet wordt toch ingevoerd. En blijkt inderdaad te complex. Inmiddels werkt het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport alweer jaren aan een wetswijziging om de wet beter uitvoerbaar te maken.[21]

“Ook de publieke sector zélf is vastgelopen in de complexiteit van de regelgeving”

Het beeld van de aanpak van administratieve lastendruk en van de verbetering van de kwaliteit van wet- en regelgeving de afgelopen decennia is nogal somber. Al kan je je afvragen hoe het ervoor had gestaan als al die inspanningen niet hadden plaatsgevonden. Er zijn natuurlijk wel degelijk regels versimpeld en verdwenen. En ook zijn er, o, ironie, uitgebreide richtlijnen opgesteld over hoe politiek en beleid wél op een goede manier beleid en regelgeving zouden kunnen maken. Denk aan het, verplichte, beleidskompas[22] en de ‘aanwijzingen voor regelgeving’, waarbij ‘duidelijkheid en eenvoud’ voorop staan.[23] Hoewel verplicht worden deze instrumenten niet standaard gebruikt.

Ontregelen in de praktijk

Wie voor vereenvoudiging alleen naar Brussel of Den Haag kijkt, mist een belangrijk deel van het probleem. Ook toezichthouders, verzekeraars, branche- en beroepsverenigingen, certificeringsbureaus en organisaties creëren regeldruk. Ze hebben allemaal 'regelaars' in dienst, wiens werk het is om regels en beleid in meer detail uit te werken en te controleren.

De zorgsector loopt over van dit soort voorbeelden en strijdt al vele jaren tegen doorgeschoten regelgeving. Een groep huisartsen is in 2015 de groeiende administratielast meer dan zat en zet als actiecomité Het Roer Moet Om (HRMO) de schijnwerpers op de uit de hand gelopen regeldruk.[24] De VvAA pakt de handschoen op en samen met HRMO komen we als Argumentenfabriek in 2017 in actie. Deze gelijknamige denktank van jonge academici brengt in beeld dat zorgverleners gemiddeld 40 procent van hun kostbare tijd kwijt zijn aan administratieve lasten. Niet ál deze administratie is onnodig. Maar het is veel te veel, daar is iedereen het over eens.

Vertegenwoordigers vanuit het hele zorgsysteem gaan samen aan de slag om regels te schrappen en te vereenvoudigen. Met HRMO en VvAA organiseert De Argumentenfabriek een serie landelijke schrapsessies. Het resulteert in 62 schrap- en verbeterpunten die inmiddels allemaal zijn doorgevoerd.

Tijdens de schrapsessies is al snel duidelijk dat heel wat regels niet het gevolg zijn van wettelijke verplichtingen. Wetenschappelijke verenigingen, brancheorganisaties en zorginstellingen leggen zorgverleners (te) gedetailleerde regels op, vooral vanuit kwaliteit of veiligheidsperspectief. Regelmatig blijken tijdrovende handelingen het gevolg van interpretatie van een regel (overimplementatie) of omdat een zorginstelling bijvoorbeeld wil voldoen aan een keurmerk.

Ook vinden sommige zorgverleners het moeilijk te stoppen met bepaalde handelingen als een regel is afgeschaft. Na afloop van de serie schrap- en verbetersessies hebben we als Argumentenfabriek zeven onderliggende oorzaken van administratieve lastendruk in beeld gebracht in het essay 'Hoe kunnen we de zorg blijvend ontregelen'.[25]

De zeven onderliggende problemen laten zien waarom het niet makkelijk is een einde te maken aan de regeldruk. Hier is een lange adem voor nodig. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft in 2018 het stokje overgenomen met het programma [Ont]regeldezorg, dat nog altijd loopt. Zorginstellingen hebben de afgelopen jaren miljoenen gekregen om ontregelprojecten uit te voeren.[26]

Maar lukt het terugdringen van regels volgens de zorgprofessional? Het Centraal Bureau voor Statistiek vroeg dit eind vorig jaar in een werknemersenquête. De uitkomst: in de afgelopen vijf jaar is de tijd die werknemers in zorg en welzijn besteden aan verslaglegging en registratie nauwelijks veranderd. Waar aan de ene kant regels worden geschrapt, komen er aan de andere kant voortdurend regels bij. Nieuwe regels van beleidsmakers waar toezichthouders op toezien. Beide groepen zijn fors gegroeid de afgelopen

Zeven oorzaken van het bureaucratisme

Bureaucratisme is de ontaarding van de bedoeling van een maatregel tijdens het maken van beleid of tijdens de implementatie ervan. Het bureaucratisme komt voort uit zeven onderliggende en onderling verbonden problemen:

1. **Het Informatieprobleem:** Mensen missen neutrale en eenduidige informatie van wat zij nu wel moeten registeren en wat niet. Ook hebben ze geen idee waar de bureaucratische regels vandaan komen en weten niet hoe ze er iets aan kunnen doen (aangeleerde hulpeloosheid).
2. **Het regelprobleem:** Regelaars hebben de neiging om te veel en te gedetailleerde richtlijnen en beleidsstukken te maken, met te weinig oog voor de praktische consequenties ervan. Politiek en beleid zijn door de krachtige risico-regelreflex onvoldoende terughoudend.
3. **Implementatieprobleem:** Regelaars raken tijdens de implementatie de oorspronkelijke bedoeling van de regel uit het oog. Door overimplementatie ontstaan bovendien zinloze schijnwerkelijkheden.
4. **Houdbaarheidsprobleem:** Wetten en regels hebben zelden of nooit een houdbaarheidsdatum en worden zelden afgeschaft. Stapeling van regels is daardoor onvermijdelijk. Regels en controle van regels, creëren tienduizenden banen die de regelaars niet graag opgeven.
5. **Doelmatigheidsprobleem:** Het kostenbewustzijn van regelaars over welke kosten, in geld, tijd en werkplezier, de door hen geïnitieerde bureaucratie met zich meebrengt, is nihil. De partijen die de regels maken en controleren dragen niet de kosten van de naleving. De bestuurder ziet het keurmerk, niet de vele registratie-uren. De toezichthouder krijgt de gegevens, niet de rekening.
6. **Toezichtsprobleem:** De wens om regels punctueel na te leven, komt in de praktijk vaak voort uit een cascade van angst. Ondertoezichtstaanden durven uit angst voor hun toezichthouders niet zonder regels en registraties. Toezichthouders durven uit angst voor politiek en beleid geen coulance te betrachten. De politiek durft niet terughoudend te zijn uit angst niet daadkrachtig over te komen op de kiezer. Iedere laag in de hiërarchie dekt zich in bij de volgende, en indekken vergt altijd meer registratie.
7. **Cultuurprobleem:** De Nederlandse cultuur is keurig, gezagsgetrouw en risicomijdend. De wens om alles te registeren is bij veel professionals volledig geïnternaliseerd.

15 jaar. In de periode 2010-2025 steeg het aantal rijksambtenaren met 37 procent tot 157 duizend en het aantal fte van toezichts- en inspectiediensten met 60 procent tot 18 duizend.[27]

Het veelkoppige monster is allesbehalve verslagen.

Wat is er nodig?

Hoe moet het dan wel? Het is niet reëel te denken dat we ons als samenleving snel en gemakkelijk kunnen ontdoen van de regeldruk. We schreven al: het gaat sowieso een lange adem vergen. Hierbij denken we, al klinkt dat wat paradoxaal, dat we het ontregelen veel serieuzer moeten *institutionaliseren*.

Voor het invoeren en controleren van regels hebben we de afgelopen decennia een enorme machine opgetuigd en die machine draait op volle toeren. Regels schrappen is hierom per definitie dweilen met de kraan open. Maar het schrappen moet gebeuren én de kraan moet dicht. Daar horen duidelijke doelstellingen bij en mensen die er verantwoordelijk voor zijn om die doelstellingen te halen. Een groot aantal van de huidige regelaars moet worden omgeschoold tot *ont*regelaar.

Hier hebben we met onze Denktank Nederland 2040 concreet over nagedacht. Hierom pleiten we voor het opzetten van een omvangrijk meerjarig deltaprogramma. Een programma dat we 'De Grote Vereenvoudiging' hebben genoemd.

Hoeveel personeel (fte) is er in vijftien jaar tijd bijgekomen?

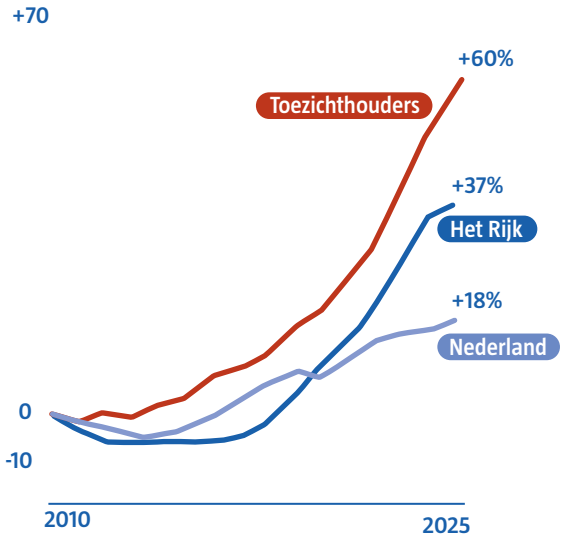

Bron: FD, 5 september 2026

"Een groot aantal van de huidige regelaars moet worden omgeschoold tot ontregelaar"

De Grote Vereenvoudiging

De Grote Vereenvoudiging maakt deel uit van het verhaal over hoe Nederland er in 2040 uit kan zien: een krachtiger, groener én menselijker Nederland. Voorwaarde voor de mogelijkheid van dat toekomstbeeld is dat we Nederland in beweging krijgen.

De Grote Vereenvoudiging is een groot meerjarig Deltaprogramma gericht op het terugdringen van de regel- en verantwoordingsdruk. Het is dus niet alleen regels schrappen. De Deltacommissaris die De Grote Vereenvoudiging in goede banen moet gaan leiden heeft ook tot taak de onbegrijpelijk ingewikkeld geworden overheid te vereenvoudigen. De Grote Vereenvoudiging heeft drie programmalijnen:

1. Vereenvoudiging van sociale zekerheid en belastingen

De vereenvoudiging van ons belastingstelsel staat, net als het terugdringen van de regeldruk, al jaren bovenaan de politieke agenda. Het huidige stelsel, waarvan de laatste grote herziening in 2001 was, is danig aan renovatie toe. Met De Grote Vereenvoudiging gaat het echt gebeuren. De belastingen worden zo eenvoudig en begrijpelijk mogelijk. Alle heffingskortingen en aftrekposten worden afgebouwd. Werken loont, de vervuiler betaalt en de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten.

Ook het stelsel van de sociale zekerheid; bijstand, WW, AOW, WIA, moet simpeler, menselijker en uitvoerbaarder. Denktank Nederland 2040 pleit voor een garantie-inkomen dat voortaan de basis moet zijn van de bestaanszekerheid en dat onder meer het toeslagenstelsel en de bijstand vervangt.

2. Vereenvoudiging van de relatie burger-overheid

De dienstverlening van de overheid is toe aan structurele vereenvoudiging. Dit gaat in eerste instantie om betere dienstverlening door uitvoerende diensten zoals UWV en de Belastingdienst. Begrijpelijkheid voor de burger en uitvoerbaarheid voor de overheid moeten bij het maken van wetten en beleid bovenaan staan. Nederland doet het nu al relatief goed als het gaat om digitale overheidsdiensten.[28] En dat is ondanks dat we ingewikkelde bestaande systemen hebben moeten digitaliseren. Toch kan er nog veel beter. Klein voorbeeldje: Waar DigiD voor burgers geweldig werkt, is voor bedrijven het omslachtige en bureaucratische e-Herkenning bedacht.

Over uitvoering gesproken: het sociaal domein, dat sinds de decentralisaties van 2015 een chaos is geworden, gaan we

stapsgewijs ombouwen tot een goed toegankelijke basis-infrastructuur. Iedereen, overal in Nederland, krijgt daardoor weer toegang tot een integrale school (waarin primair onderwijs en kinderopvang samen gaan), een bibliotheek, een werkcentrum en een gezondheidscentrum: helder, herkenbaar en begrijpelijk.

3. Ontregel Nederland
Ontregel Nederland is het echte ontregelprogramma binnen De Grote Vereenvoudiging. Het is gericht op het voortdurend terugdringen van regelgeving en het tegengaan van bureaucratisme en doorgeschoten verantwoordingsdrift. Het schrappen van regels is een continu programma met heldere doelen, voor alle ministeries. Logisch; voor wie een tuin wil onderhouden, hoort periodiek snoeien en wieden er nu eenmaal bij.

Dankzij Ontregel Nederland gaan duizenden regels worden geschrapt, wat miljarden aan bezuinigingen op gaat leveren. Het aantal regelaars, controleurs en toezichthouders wordt bewust stapje voor stapje afgebouwd. Minder ambtenaren past ook in de lijn van een slankere, terughoudender overheid. Door de verbetering van de kwaliteit van het wetgevingsproces zullen wetten voortaan duidelijker en minder fijnmazig worden. En natuurlijk altijd voorzien van een houdbaarheidsdatum.

Uithoudingsvermogen

Dat Nederland nu op tal van gebieden is vastgelopen, hebben we grotendeels te danken aan onze eigen ijver. De kosten van het bureaucratisme zijn hoog. Het gaat niet alleen om miljarden verspilde euro's, miljoenen zinloos bestede arbeidsuren en een onmeetbaar verlies aan werkplezier. Het bureaucratisme maakt ook dat de overheid voor veel mensen onbegrijpelijk en onbetrouwbaar is geworden en dat we als land hebben ingeboet aan veerkracht, wendbaarheid en verandervermogen.

Het schrappen van regels is noodzakelijk. Tegelijkertijd weten we dat het niet meer is dan symptoombestrijding. Vele tientallen jaren regels schrappen hebben geen enkel merkbaar effect gehad.

Hierom is er nu meer nodig. De overijverige regelmachine die we de afgelopen decennia hebben opgebouwd, laat zich niet van de ene op de andere dag ontmantelen. Hiervoor zijn de belangen te groot, de cultuur te diep geïnternaliseerd en is het kostenbewustzijn nog te beperkt.

Wat we nodig hebben is langetermijnbeleid, uithoudingsvermogen en een geduldige, gestructureerde aanpak. Het meerjarig deltaprogramma De Grote Vereenvoudiging gaat uit van een simpele, hoopvolle gedachte: het bureaucratisme hebben we zelf gemaakt. We kunnen er ook zelf een einde aan maken.

Waar moeten we volgens jou direct mee beginnen om Nederland te vereenvoudigen?

Barbara Baarsma
Hoogleraar economie UvA en hoofdeconoom PwC
"Een drietrapsraket: schaf het lage btw-tarief af en verlaag met de opbrengst de marginale druk op arbeid. Voer daarnaast een negatieve inkomstenbelasting in zodat alle toeslagen en veel uitkeringen kunnen worden afgeschaft. Maak tot slot invoering van elke nieuwe regel afhankelijk van het schrappen van bestaande regels."